

Ärende: VN/3071/2020

Arviomuistio hallinnon automaattiseen päätöksentekoon liittyvistä yleislainsäädännön sääntelytarpeista

Automaattisen päätöksenteon nykytila ja sääntelytarpeet

Miten arvioitte automaattiseen päätöksentekoon liittyvää tilannekuvaa ja yleisesti asiaan liittyviä sääntelytarpeita?

SAMS utlåtande om bedömningspromemoria om behovet av att reglera den allmänna lagstiftningen i anslutning till automatiserat beslutsfattande inom förvaltningen

SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder (SAMS) välkomnar en utveckling av lagstiftning för automatiserat beslutsfattande. Det är nödvändigt eftersom digitala och automatiserade lösningar redan tagits i bruk på många håll inom förvaltningen. Utvecklingen är också känsligt med tanke på hur grundrättigheter och rättssäkerheten beaktas och förverkligas.

Det är viktigt att regleringen utvecklas från ett rättighetsperspektiv. Tillgänglig och förståelig information behöver tryggas i enlighet med FN:s funktionshindskonvention. Det är också viktigt att användare med olika behov och färdigheter beaktas. För att det här kan förverkligas på ett önskat sätt är det viktigt att göra användarna delaktiga i utvecklingen av tjänsterna och regelverk. Det är också viktigt att det finns en kontaktperson som individer kan vända sig till och som kan motivera beslutet och även korrigera det vid behov.

Även specialreglering behöver utvecklas t.ex. gällande klientavgifter. Efterskänkande och nedsättning av klientavgifter inom social- och hälsovården borde vara en rutinprocedur. I dagsläget används tyvärr möjligheten att sänka klientavgifter väldigt sällan, antagligen på grund av resurs- och personalbrister. Inkomstregistret skulle möjliggöra ett automatiskt beslutsförslag på en sänkning av klientavgifter. Det här skulle spara resurser från förvaltningen, undvika onödig indrivning och underlätta den ekonomiska pressen för många i vår målgrupp som lever i fattigdom. På så vis kunde automatiserat beslutsfattande också bidra till förverkligande av mänskliga rättigheter samt ökad jämställdhet och välmående i samhället.

För övrigt omfattar SAMS kritiken och utvecklingsförslagen i Riikka Koulus och Ida Koivistos gemensamma utlåtande.

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder är en samarbetsorganisation inom funktionshinderområdet i Svenskfinland. Våra medlemsorganisationer är: Förbundet Finlandssvenska Synskadade, FDUV, Psykosociala förbundet, Svenska hörsselförbundet samt FMA - Funktionsrätt med ansvar.

Enligt WHO beräknar man att omkring 15% av den totala befolkningen har någon grad av funktionsnedsättning. Om man dessutom beaktar personer med långvarig psykisk ohälsa finns de ca 45 000 personer som behöver någon form av service för personer med funktionsnedsättning på svenska i Finland.

Automaattisen päätöksenteon käyttöalan rajaus

Miten arvioitte arviomuistiossa ehdotettua käyttöalan rajaamista tilanteisiin, joissa ratkaisu on johdettavissa koneellisesti lainsäädännöstä ja tiedossa olevista yksiselitteisistä faktoista tilanteessa, jossa päätöksentekoon ei liity harkintavaltaa?

-

Miten arvioitte ehdotettua lähtökohtaa, jonka mukaan automaattinen päätöksenteko voisi yleislainsäädännön nojalla perustua vain viranomaisen ennalta määrittelemiin, lainsäädännön mukaisiin päättelysääntöihin (ei esimerkiksi oppivaan tekoälyyn)?

-

Hyvän hallinnon ja oikeusturvan varmistaminen

Olisiko lakiin syytä ottaa säännös, jossa korostetaan viranomaisen velvollisuutta varmistua, että automaattisen päätöksentekojärjestelmän käyttö ei vaaranna hyvän hallinnon, oikeusturvan ja perusoikeuksien toteutumista? Tulisiko näiden periaatteiden toteutumista varmistaa jollain muunlaisella menettelyllä?

-

Tietojärjestelmäsääntely ja virkavastuun kohdentaminen

Muistiossa ehdotetaan, että virkavastuun asianmukainen toteutuminen pyrittäisiin varmistamaan kohdentamalla virkavastuu tiettyihin järjestelmän käyttöä koskeviin virkatehtäviin. Miten arvioitte ehdotuksen toimivuutta?

-

Miten arvioitte ehdotusta, jonka mukaan järjestelmässä käytettävät päätöksentekosäännöt tulisi hyväksyä nimenomaisella päätöksellä? Millaisessa menettelyssä tai kokoonpanossa säännöt tulisi hyväksyä?

-

Miten arvioitte järjestelmän tai siihen tehtyjen muutosten hyväksymistä ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevaa ehdotusta?

-

Miten arvioitte järjestelmän valvontaa koskevaa ehdotusta?

-

Tulisiko virkavastuun kohdentamiseksi ottaa käyttöön muita velvollisuuksia tai menettelyitä?

-

Viranomaisten toiminnan julkisuus ja päätöksenteon läpinäkyvyys

Miten arvioitte ehdotusta, jonka mukaan viranomaiselle tulisi asettaa velvollisuus esittää kuvaus automaattisessa päätöksenteossa sovellettavista päätöksentekosäännöistä ja asioiden valikoitumisesta automaattisesti ratkaistavaksi? Millainen kuvauksen tulisi olla?

-

Miten arvioitte asiakirjan varmentamista koskevaa ehdotusta?

-

Tietosuojaja

Tulisiko automaattiseen päätöksentekoon liittää muunlaisia suojatoimia kuin mitä arviomuistiossa ehdotetaan?

-

Miten lasten erityinen suojan tarve tulisi huomioida automaattisessa päätöksenteossa?

-

Muut sääntelytarpeet

Millä muilla tavoin hallinnon lainalaisuuden, hyvän hallinnon, oikeusturvan ja virkavastuun toteutuminen tulisi yleislainsäädännössä varmistaa?

-

Muut huomiot

Onko teillä muita huomioita arviomuistiossa käsitellyistä aiheista?

-

Vartio Elias
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf